

MTS:n Suuntaviivoja tiedustelulle -seminaari 21.9.2016

Pikkuparlamentin auditorio

MTS:n puheenjohtaja, kansanedustaja Sofia Vikman

Arvoisa seminaariyleisö, hyvät naiset ja herrat

MTS:n puheenjohtajana minulla on ilo ja kunnia toivottaa teidät kaikki omasta ja suunnittelukunnan puolesta lämpimästi tervetulleiksi tänä vuonna 40 vuotta täyttävän MTS:n ”Suuntaviivoja tiedustelulle” -seminaariin.

E erityisen lämpimästi tervetulleiksi toivotan naapurimme Ruotsin alustajat sikäläisestä Försvarets radioanstalt -organisaatiosta, jonka edustajat Anni Bölenius ja Michaela Drab kertovat Ruotsin tiedustelulainsäädännöstä ja kokemuksista.

Seminaaripäivä on tiivis. Kuulemme puheenvuoroja tiedustelulainsäädännön valmistelusta, lainsäädäntöhankkeita koskevia kommentti- ja sytykepuheenvuoroja. Toivottavasti yleisöltä löytyy aktiivisuutta yleisökysymyksissä.

Hyvät naiset ja herrat,

Tiedustelulainsäädännön hankkeet käynnistyivät viime vuoden lokakuussa. Tavoite on vastata aiempaa paremmin turvallisuusympäristön muutoksiin ja Suomea koskeviin uudenlaisiin uhkiin. Esimerkiksi vakoiluun ja terrorismiin liittyvät ilmiöt ovat siirtyneet yhä enemmän verkkoon. Viranomaisten on pystyttävä hoitamaan tehtävänsä riittävän tehokkaasti. Tämä edellyttää lainsäädännön uudistamista. Tavoitteena on kansallisen turvallisuuden parantaminen.

Tällä hetkellä viranomaisilla on riittämättömät mahdollisuudet tiedonsaantiin. Suomessa saamme tietoa ja pystymme toimimaan, mutta olemme liikaa muiden maiden hyväntahtoisuuden varassa. Tarvitsemme uuden lainsäädännön, joka antaa puolustusvoimille, poliisille ja suojelupoliisille mahdollisuudet vastata tämän päivän uhkiin.

Lainsäädäntöhankkeen tausta on hallitusohjelmassa, jossa esitetään säädösperustaa ulkomaantiedustelulle ja tietoliikennetiedustelulle.

Samalla on painotettu, että valmistelussa kiinnitetään huomiota perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Hankkeita valmistelee kolme erillistä työryhmää. Sisäministeriö johtaa siviilitiedustelun hanketta, puolustusministeriö sotilastiedustelun hanketta ja oikeusministeriö perustuslain tarkistamista koskevaa hanketta.

Liikenne- ja viestintäministeriö tarjoaa asiantuntija-apua työryhmille digitalisaatiokehityksen huomioimisessa.

Näiden kolmen lainsäädäntöhankkeen valmistelun pohjana on viime hallituskaudella toimineen tiedonhankintalaki työryhmän mietintö liitteineen ja lausuntoineen. Mietinnöstä annetuissa lausunnoissa pidettiin ongelmallisena mm. ”viranomaisten tiedonsaantitarpeen ja yksityisyyden suojan välisen jännitteen yhteensovittamista”. Lausuntoyhteenvedon mukaan lausunnonantajilla oli ”hyvin erilaisia odotuksia, käsityksiä, uhkakuvia ja toiveita tiedusteluun liittyvistä toimivaltakysymyksistä”.

Kansainvälisestä vertailusta lausuntoyhteenvedossa todettiin muun muassa, että jatkotyössä, mikä siis nyt on käynnissä, olisi ”syytä katsoa kriittisesti ulkomaalaisia esimerkkejä ja ottaa opiksi vertailumaiden

sääntelyratkaisuista. Kansainvälisesti todettuja ongelmia sääntelyssä ei ole syytä toistaa Suomessa”, todetaan lausuntoyhteenvedossa. Ruotsi katsottiin parhaiten Suomelle vertailukelpoiseksi maaksi tässäkin, joskin ”Ruotsin tilannetta ei voi yksiselitteisesti verrata Suomeen, vaan vaikutukset tulisi arvioida omien kansallisten lähtökohtien mukaan”. On erinomaista, että meillä on tänään mahdollista kuulla seminaarissamme Ruotsin kokemuksista.

Lainsäädäntöhankkeita ja niiden tavoitteita on avattu mm. seuraavasti: ”Suojelupoliisille ei tällä hetkellä ole säädetty erityisiä toimivaltuuksia valtion turvallisuuteen liittyvän uhkatiedon hankkimiseksi”. Hankkeessa harkitaan toimivaltuuksien kehittämistä ulkomaan henkilötiedustelua ja tietojärjestelmätiedustelua sekä rajat ylittävään tietoliikenteeseen kohdistettavaa tiedustelua varten”. Puolustusvoimien tiedustelun osalta tavoitteena on ”parantaa tiedonhankintaa puolustusvoimien tehtäviin liittyvistä kansainvälisistä uhista”. Suomen on siis ”kyettävä entistä paremmin hankkimaan tietoa myös ulkomailta”. Oikeusministeriön hankkeessa selvitetään luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan lainsäädännöllistä rajoittamista esimerkiksi kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.

Hyvät naiset ja herrat,

Tiedustelulainsäädäntöön liittyvässä asiakokonaisuudessa on löydettävä tasapaino perusoikeuksien, tietosuojan ja kansallisen turvallisuuden välille. Suomi on tässäkin asiassa osa eurooppalaista yhteisöä - ja nämä kysymykset on onnistuttu ratkaisemaan sekä turvallisuutta että yleistä oikeustajua noudattavalla tavalla muissa Euroopan maissa.

Tiedustelulainsäädännön uudistamisessa on tärkeää, että eduskunta on ”jatkuvasti tietoinen hankkeiden etenemisestä”, kuten sisäministeriö on todennut. Tätä varten on asetettu parlamentaarinen seurantaryhmä.

Vielä kerran lämpimästi tervetuloa! Seminaari on avattu. Seuraavaksi kuulemme valmistelutyöryhmien puheenjohtajien alustukset. Ylijohtaja Kauko Aaltomaa olkaa hyvä.